

is er geen sterker wapen in de wereld ter behartiging van het eigenbelang dan plichtsbetrachting, toewijding, geheele overgave aan zijn taak, bijna zou men kunnen zeggen belangeloosheid; de Christen moet het ook in het arbeidsleven daarmede durven wagen, wetende, dat God voor zijn lichamelijke behoeften zorgt. Voorts wijs ik er op, dat als, niet door belanghebbenden, maar door de ware leiders des volks, die niet door demagogie hun eigenbelang zoeken te bevorderen, de publieke opinie bearbeid wordt ten gunste van goede verhoudingen, ook in het arbeidsleven, door de pers en op de tribunes, daarvan zeer veel is te verwachten. In de derde plaats mag worden aangenomen, dat de arbeiders zelf zeer veel ten goede kunnen doen, als ze de heusche vakverenigingen stichten, die voor het belang van het vak opkomen, maar waarin dan vanzelf ook de goede verhoudingen in het arbeidsleven verdediging vinden, al is het ook, dat ze, wat het financiële betreft, slechts de haar toekomstende zeer ongeschikte rol spelen en van het scherpe eigenbelang-karakter zijn ontdaan. En ten slotte is er de overheid, die ertegen heeft te waken, dat in het arbeidsleven geen onrecht, ook niet het onrecht der uitbuiting van den economisch (voorheen) zwakke, plaats vinde."

Dr Nederbragt spreekt ten slotte nog uit, dat de door hem verdedigde methode minder succes belooft dan de gewone, maar hij meent, dat Gods Woord geen andere methode toelaat.

"Zie ik goed, zoo zegt hij, dan mag ook hier worden toegepast het woord, dat het noch door kracht, noch door geweld, maar door Gods geest geschieden zal, terwijl mede alles afloend is het woord van den Christus, dat slechts hij het leven behouden zal, die bereid is het te verliezen."

Deze bezwaren zijn dus van ernstigen aard. Dr Nederbragt beroept zich ook hier op Gods Woord.

Hij haalt zelfs bepaalde teksten voor zijn graminna aan, en wanneer hij gelijk heeft, moeten alle vakverenigingen, en dies ook onze christelijke, verdwijnen, omdat ze in strijd zijn met de Heilige Schrift. En dit is het punt, waarop ik de aandacht wil vestigen. De meer-economische argumenten vallen buiten het kader van dit blad. Het karakter van deze rubriek brengt met zich mee, dat ik mij bepaal tot de Schriftgegevens, en evenals ik zulks deed ten opzichte van de exegese van Mattheus 6:33, en de waarde van het goud, wil ik ook het beroep van Dr N. toetsen aan de uitspraken, die hij zelf naar voren brengt. En zulks is geen overbodige weelde. Het bestaansrecht onzer christelijke vakactie staat m.i. hier op het spel. Het gaat hier om een te be of niet te be. Voor mij heeft de Schrift, ook in de sociale vragen, zulk een absolute autoriteit, dat, indien de verklaring van Dr N. juist is, wij met alle kracht tegen de christelijke vakactie moeten ingaan, en de Kerk, die nog de tucht handhaaft een dure roeping heeft te vervullen. En.... Dr N. staat niet alleen. Onlangs is een brochure verschenen, die wel niet in één adem met de lijvige „Proeve" te noemen, en in argumentatie en Schriftuitlegging niet bijster gelukkig geslaagd is, maar toch tracht te betoogen, dat alle streven naar loonsverbetering, gelijk dit geschiedt in onze sociale actie, tegen Gods Woord ingaat, en een Christen alle dingen rustig en kalm van de vaderhand Gods moet verwachten.

Zulk een critiek oefent invloed.

Zij maakt nog meer indruk dan een economische veroordeeling.

Onze menschen zijn zeer vatbaar voor Schriftuurlijke beschouwingen.

Zij luisteren gaarne naar een ieder, die zich op het getuigenis des Heeren baseert, en dit is een goed teken, maar kan ook tot verkeerde conclusiën leiden, en ongewenschte praktijken veroorzaken. En waar mij ter oore kwam, dat onze christelijke vakactie in den laatsten tijd telkens op zulke „principiële" bezwaren stuit, en, nu de Novemberdagen van 1918 hoe langer hoe meer uit den gezichtskring verdwijnen, veelvuldige apathie en antipathie tegen haar openbaar wordt, meen ik over deze bijbelsche argumenten iets te moeten zeggen.

Daarbij komt nog iets.

Nog een ander verwijt heeft de christelijke vakbeweging getroffen.

Er is ook gesproken van het Mammonisme, dat in haar zou binnengedrongen zijn, en mijn waarde, ijverige medewerker in de actie voor ons gereformeerd jeugdwerk in den Haag, heeft in zijn vierenvijftig bladzijden tellende brochure, die deze beschuldiging bevat en uiteenzet¹⁾, in niet minder dan negen stellingen zijn standpunt verdedigd. Deze stellingen zijn de volgende:

I. Uiterlijk geeft de Vakbeweging — inzonderheid de Christelijke — teekenen van bloei.

II. Een diepere beschouwing geeft echter geen redenen tot bijzondere verheuging.

III. De groote bloei (uitwendig) dateert van 1918, en juist van dien tijd af is er innerlijke achteruitgang.

IV. Het leven der resp. organisaties kan niet bloeiend worden genoemd, omdat het egoïsme velen beheerscht.

V. De nieuwe gevaren, welke dreigen als gevolg van de actie der Christen-Socialisten, mogen niet onderschat worden.

¹⁾ J. H. Schepa, Het Mammonisme in de christelijke vakbeweging.

VI. Daarom moeten wij zorgen, dat de Chr. Vakbeweging zoo sterk mogelijk worde gemaakt.

VII. Dus moet de Christelijke vakbeweging haar propaganda voor alles gaan voeren onder de georganiseerden en dan pas onder de ongeorganiseerden.

VIII. Een strenge controle moet worden geoefend bij het toetreden van nieuwe leden, opdat zij, die zich uit bijbedoelingen organiseren, worden geweerd, alsmede die welke den klassenstrijd aanvaarden.

IX. In woord en geschrift moet worden gewezen op het ware karakter onzer beweging, en met kracht dient de socialistische en de egoïstische stroom te worden gekeerd.

Ook deze grieven dragen een ernstig karakter. Ze dood te zwijgen zou de onvoorzichtigheid zelve zijn.

Dat verdient de schrijver, die zijn hart aan onze christelijke organisaties verpand heeft, allerminst, en ik wil zijn bezwaren tegelijk bespreken, met die van Dr Nederbragt. Ook deze vrees immers voor zelfzucht en vermaterialiseering, en het woord! tijd, dat wij deze klachten onder de oogen zien. Ik hoop dit in een volgend nummer te doen.

K. D.

MUZIKALE KRONIEK.

II.

Die Schöpfung te Amsterdam

Voor een avond weer eens kind te mogen zijn — dat is voor iemand, die aan den harten strijd des levens ruimschoots zijn deel heeft, toch wel een voorrecht! En wie zou zich niet echt kinderlijk gevoelen, die het oratorium „Die Schöpfung" van vader Haydn in zijn frissche naïviteit weer eens hoort vertolken?

Het was de Christelijke Oratoriumvereniging te Amsterdam, die het christelijk publiek der hoofdstad te gast noodde aan dezen vriendelijken disch. Succes van te voren verzekerd. Ook al is het op een warmen dag in Mei en geeft de slecht geventileerde zaal van het Concertgebouw den indruk, dat ge onder de tropenzon verkeert — ge lunt u verzekerd houden van een stampvolle zaal bij repetitie en uitvoering en van een dankbaar publiek. Deze muziek toch kan — over het geheel genomen — ieder begrijpen en genieten. Als de duifjes kooren en de nachtegalel kwinkelen, dan gaat vooral het hart van een rasecht Amsterdammer, die van nature een groot dierenvriend is, open; en als Adam en Eva dan zoo heel lief tegen elkander zingen, wel, dan pinkt hij misschien wel in stilte een traan weg. En het slotkoor is lud genoeg om je gelegenheid te geven je aan te kleeden en heen te gaan met het oog op de Lezwaren om anders dadelijk een trammetje te hebben; immers is dat „Des Herren Ruhm, er bleibt in Ewigkeit" toch aldoor hetzelfde, en in muzikaal fatsoen zijn we noch in Amsterdam noch elders ver gevorderd. Dat moet nog komen!

Ik was weer een kind, voor mijn gevoel. Niet alleen omdat aan „Die Schöpfung" voor mij herinneringen aan mijn jonge jaren verbonden zijn en dit het eerste grotere muziekwerk is, dat ik indertijd heb bestudeerd, geanalyseerd, doorgewerkt van A tot Z en waarmede ik met een jeugdig hart heb gedweept. Maar ook omdat het werk zelf zoo kinderlijk is en onmiddellijk het gemoed toesprekt. In jaren had ik het niet meer gehoord; eerlijk gezegd, was ik het een beetje ontlopen omdat ik vreesde, het wat ontgroeid te zijn. Maar nu de C. O. V. mij noodigde, wilde ik niet weigeren en vond de proef toch ook wel belangwekkend. Ik zal u niet alles vertellen wat ik dien avond dacht en gevoelde, want dat zou te veel plaatsruimte kosten en hoe weinigen zou het belang inboezemen! Doch enkele opmerkingen wil ik toch gaarne maken; eerst over het werk, dan over de uitvoering.

„Die Schöpfung" doet sterk aan schildering. Merkwaardig was me nu de vergelijking tusschen Haydn, Beethoven en Mahler. Daar is b.v. in no 3 het „Da tobt den brausend heftige Stürme" en het „Die Luft durchschnitten feurige Blitze, und schrecklich rollten die Donner umher". Je hoort dat aan en denkt: neen, goede vader Haydn, al laat u uw instrumenten ook nog zoo veel lawaai maken — het komt toch in de verste verte niet bij Beethoven's Pastorale (de 6e symphonie) met het „Gewitter und Sturm", dat niet alleen programma-musiek in den goeden zin des woords is maar ook je aangrijpt, ontvult, verschrikt; terwijl je bij Haydn denkt: wel, wel, wat een buif! en als je een kopje thee voor je had staan het onderwijl genoege op zou nemen en weer verder zou drinken.

Of iets anders: in no 4 laat Haydn ook de golven der zee rollen en schept een contrast met den „hellen Bach". Ja, toen werd ik toch even kriebelig, bij dat „im stillen Thal der helle Bach" — o, wat blijft dat aan den buitenkant, als je Beethoven's „Scene am Bach" (ook uit de 6e) in het hoofd zit, met dat geheimzinnige leven der natuur, dat elke noot vertolkt.

Om nog een voorbeeld te geven, Haydn's nachte-

gaal is toch eigenlijk een ordinaar beest vergeleken met het smachtend kweelen van dien van Beethoven (met de typische contrasten van koekoek en kwartel).

Dat nu ligt niet in het tijdvak, waarin Haydn en Beethoven leefden, want hun jaartallen, respectievelijk 1732—1809 en 1770—1827, liggen dicht bij elkaar. Evenmin in hun levenssfeer, want beiden stierven in Weenen. Maar het moet liggen in de ziel dezer mannen. Haydn minde het leven aan de oppervlakte, Beethoven daalde af in de diepte afgronden. Als ze nu hetzelfde schilderen, is het bij den eerste oppervlakkig, en vertoont het werk van den tweeden de sporen van het diepste innerlijke leven. Twee zulke menschen zien de natuur heel anders; en een vergelijking van hun werk is leerzaam.

Maar dan Mahler.... Toen ik Haydn's vogeltjes hoorde kooren en slaan, kwam even in me op — en alles was toen weg — het ontzaglijk moment in Mahler's Tweede als in „Der grosse Appell" na het wegzinken van alle aardse heerlijkheid alleen het geluid van den doodsvogel over al de graven wordt gehoord. En toen gevoelde ik, hoe oud de wereld in wat tientallen van jaren geworden is; hoe snel we leven; hoe veel meer we nu het innerlijke wezen der dingen naderen dan een Haydn of zelfs een Beethoven. En ik dacht aan de Voleinding, die niet komen kan eer andermaal de volheid des tijds daar is en het wereldleven zijn hoogtepunt bereikt heeft. Toen heb ik vader Haydn een poosje maar laten praten...

Toch ben ik tot hem teruggekeerd. Want een ietgeek is aangenaam in hetgeen hij heeft en niet in hetgeen hij niet heeft. Ook is er maar één Bach, die van 1685—1750 leefde en toch de vergelijking met den meest moderne niet alleen in menigen muzikalen vorm maar vooral ook in ziele diepte kan doorstaan zonder eenige schade. En we kunnen van Haydn niet eischen, dat hij een Bach zou zijn.

De recitatieven vind ik het zwakste deel van „Die Schöpfung"; maar boven alle blinkt voor mij uit no 9 „Und Gott schuf grosse Wallfische" enzv. Wat zong Denijs dat goed met zijn daarvoor zoo geschikte stem, en wat seconderde het orkest hem prachtig. Ja, dat was een onvergetelijke bladzijde.

In de koren is m.i. de groote kracht van dit werk. En ik mag dadelijk der C. O. V. den lof geven, dat ze die, op een enkele aarzeling na, krachtig en overtuigend, geheel naar den eisch heeft gegeven. Het „Die Himmel erzählen die Ehre Gottes" (No 7) werd zoo frisch gezongen, dat ik geheel kon vergeten al de narigheid, die het, gebrabbeld op harmoniums en dergelijke, als een draaiorgelwijs, me heeft berokkend. Hier was het zooals Haydn het in zich moet gehoord hebben toen hij het schreef.

Ook het slotkoor sloot als een bus en werd voortreffelijk ten gehoor gebracht. Hoe kunnen de menschen zoo'n koor toch zoo beleedigen en zoo'n werk zoo miskennen, door op de straks beschreven wijze het als garderobe-gelegenheid te gebruiken! Dat hadden de C. O. V.-ers niet verdiend, want ze hebben alles gedaan wat ze konden om Haydn tot zijn recht te doen komen, en in de koren is hij op zijn best en degelijkst. Hubert Cuyper, die nog steeds Schoonderboek vervangt, had alles goed in zijn hand en het koor schijnt uitstekend met hem vertrouwd te zijn. Over het orkest (van het Concertgebouw) behoeft natuurlijk niets gezegd te worden; alleen was de contra-fagot niet al te gelukkig toen hij den bodem moest laten drukken door den diepen last. Doch dat is een kleinigheid; het geheel was zooals alleen dit orkest het kan.

Solisten waren Denijs — natuurlijk puik —, Walter — wel goed, maar toch voor Haydn niet de man; hij moet alleen Bach zingen, vind ik; — en Janna Brandsma (ter vervanging van Di Moorlag), die een verdienstelijke prestatie gaf. Ook de samenhang was in orde.

Telkens als ik dat andere kon vergeten, heb ik weer als een kind genoten. Dan kon ik Haydn waardeeren, en was ik dankbaar voor zijn zoo innig muzikale taal. Daarom ben ik de C. O. V. erkentelijk voor dezen avond. En ik kan haar gelukwenschen met hetgeen ze bereikt heeft.

De M.

ZENDING EN EVANGELISATIE.

Polemiek,

III.

In twee voorafgaande artikelen heb ik mij bezig gehouden met den aanval van Ds Kapteyn in „Het Gereformeerd Kerkblad voor Drente en Overijssel" op de zaak der evangelisatie gedaan. Eerst heb ik gepoogd zijne speciale opmerkingen aan het adres van deze rubriek in „De Reformatie" te beantwoorden. Vervolgens heb ik hem critisch gevolgd bij zijne meer algemeene beschouwingen, die hem brachten tot de drievoudige beschuldiging: de tegenwoordige opvatting der evangelisatie is in strijd met Gods Woord en een gevaar voor kerk en